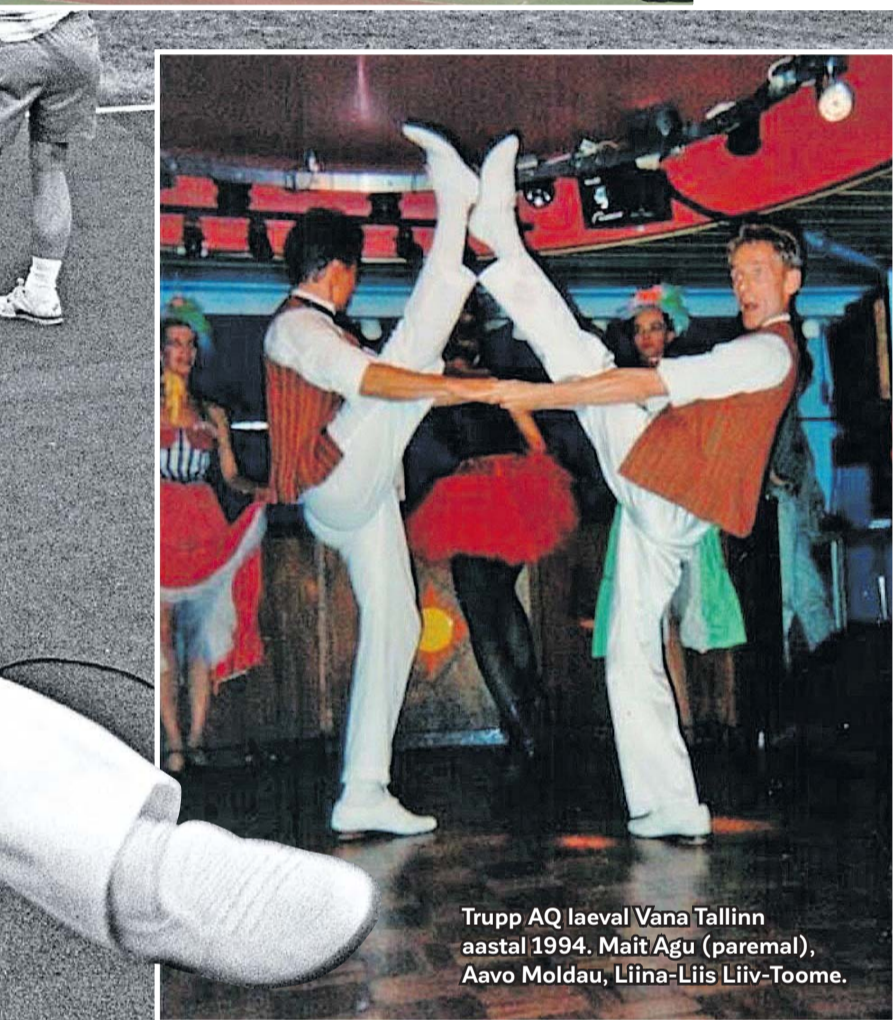

XV üldtantsupidu Tallinnas Kalevi staadionil 1994. aastal oli lavastatud Kalevi ja Linda suure pulmapeona. „Uskumatuna tunduv põld Kalevi staadionil kündja ja hobusega, hiiglaslikud õllekapad ja mida veel,“ kirjeldab Maiduga tantsupidudel koos töötanud kunstnik Riina Vanhanen.

Trupp AQ laeval Vana Tallinn aastal 1994. Mait Agu (paremal), Aavo Moldau, Liina-Liis Liiv-Toome.

RIINA VANHANEN:

Mait oli äärmiselt tundlik ja loov natuur

„Esimene kohtumine Maiduga oli laste ja noorte tantsupeo kujundamise aegu. 1982. aastal, kui oli kooliteema,“ räägib kunstnik Riina Vanhanen, kes tegi mitmele Maidu lavastatud tantsupeole kujunduse. „Mait andis alati vabad käed kujundamiseks ja mäletan suuri pliiatandiseid. Eks minu mälestused käivad ikka kujundusdetalle pidi.“

1987. aastal peeti vikerkaaretemalist tantsupidu. „Maiduga sai alati teostada võimatuna näivaid ideid – näiteks vikerkaarevärav.“ Kõige südamlikum ja tundeküllasemana mäletab Riina 1997. aasta koduteemalist tantsupidu. „Mait leidis selles kodutunde ja päikeselise lapseõlve ilu. Visuaalse terviku loomine kujunes rõõmsaks tööks, kus arutlustes tekkis lõpmatult mõnusaid mõtteid. Koevad ja kassid moodustasid tulepoolsele nõlvale sõna KODU. Mait oli juhtide tribüünil pisarateni liigutatud, vapustatud. Õpilasteni jõudis Maidu mõte ja etenduse sisu. Tunde ja südame kaudu leidsid nad ise, ilma näpuga näitamata, õige väljendustee. Seda taotles Mait ilmselt kõikjal – ühismõtlemist, -tundmist, -tegemist,“ räägib kunstnik. „Täiesti võimatuna

tundus 1994. aasta üldtantsupeo kujundus – Kalevi ja Linda pulmapidu, kus Maidu fantaasia möllas. Uskumatuna tunduv põld Kalevi staadionil kündja ja hobusega, hiiglaslikud õllekapad ja mida veel.“

1999. aasta üldtantsupidu „Talismani tantsud“ toimus juba Maiduta, kuid pealavastajana oli tal pidu sama hästi kui valmis, sest eeltööd tehti juba aasta varem. „Nagu ikka Maiduga, sündis ka see tantsupidu terviklikuna – sepikoda, sepad, ääsist sündiv tuli, südametulest sündiv tants,“ kirjeldab Riina.

Milline Mait oli? „Äärmiselt tundlik ja loov natuur, tähelepanelik ja hooliv, äärmiselt impulsiivne. Etenuste loomisprotsessis fantaasia möllas ja kõik oli võimalik, terviku huvides,“ jutustab Riina. „Viimane mälestus Maidust oli hingemurdevure tantsukateedri pärast vanalinnas, täpselt ma probleemi ei süvenenud, aga põgusatel kohtumistel oli tunda valu,“ meenutab kunstnik. „Ja viimane töö jäigi ilma temata... Veel üks mäluilpilt. „Talismani tantsude“ vaikusehetk Maidule – punasele jooksurajale maandusid kaks heledat tundi, tatsasid ringi ja lendasid ära...“

EDA ZAHHAROVA: noore õpetajana oli Maidu toetus mulle väga oluline

Eda Zahharova ja Mait Agu. Foto on tehtud Tapa lähedal Pariisi külas. Seal toimus kontsertetendus „Oma autoga Pariisi“, mille Mait korraldas toona Prantsusmaa jalgpalli-MMi võidu puhul.

„Mait oli sisimas õrn, hea ja tundlik inimene, kes aeg-ajalt „kurja“ mängis, et tantsijaid motiveerida ja end maksa panna. Kui Maidul minu laulutundides mu õpetust kohe realiseerida ei õnnestunud, küsis ta: „Miks sa juba mu peale ei karju?“ Ütlesin, et püüan olla kannatlik ja mitte karjuda, mispeale Mait, kelmikas tuluke silmis, vastas „Küll sa hakkad“, „meenutab Maidu kolleeg, lauluõpetaja Eda Zahharova.“

Eda ja Mait kohtusid Estonia teatris, kus Mait lavastas lasteetendust „Karupoeg Puhh“. „Ta pakkus mulle Kängu ehk känguru rolli. Selle koostöö põhjal kutsus Mait mind Tallinna pedagogilisse instituuti tantsijate lauluõpetajaks.“ Maidu suur soov oli, et tantsijad suudaksid esinedes ka otse laulda, ning Eda sõnul jõuti nii ära teha ka esimesed esinemised. „Tal oli isegi valmis stsenaarium pealkirjaga „Naiskond“, mille tahtsime muusikaliks teha. Mai-

du mantlipärijad tantsimist ja laulmist aga tähtsaks ei pidanud. Tookord, noore õpetajana, oli Maidu toetus ja usaldus mulle väga oluline. Tal oli unistus panna tantsijad mitte ainult fantastiliselt liikuma, vaid ka laulma ja luua oma sõutrupp. Arvan, et see oleks tal õnnestunud, kuna Mait oli meile kõigile suureks eeskujuks.“

Kord helistas Mait Edale väga vara Eda sünnipäevahommikul ja küsis unist häält kuuldes õrnalt: „Ega sa ometi maganud?“ „Vastasin delikaatselt, et magasin küll, ja seepeale hüüdis Mait kõlaval häälel telefoni: „Mida sa magad? Aeg on tõusta!““ räägib Eda. „Kord kohtasin teda Estonia teatri ees suurt kostüümihunnikut vedamas. Ta sai laost vanu mahakantud kostüüme ja oli kindel, et tudengitel läheb neid vaja. Nii siis liikus üks suur kuhi kostüüme mööda Estonia puisteed, Maitu ennast seal eriti näha polnud.“

MARINA KUZNETSOVA: Mait võis väga halvasti öelda, kuid ei tahtnud solvata

„Mait võis mõnikord väga halvasti öelda. Nüüd, kui olen ise pikka aega töötanud kunstilise juhina, saan aru, et ta ütles järsemalt neile, kellelt oli paremat oodata, kellel oli potentsiaali,“ meenutab Maidu õpilane, rahvatantsuansambli Kuljus kunstiline juht Marina Kuznetsova.

„Mait töötas tulemuse nimel, tihti lühikese ajaga, kus kõik pidid endast 100 protsenti andma. Ta võis olla järsk, öelda teravalt, aga seda seepärast, et nõudis teistelt samasugust professionaalsust kui iseendalt.“ Marina tunnistab, et temagi valas Maidu sõnade pärast pisaraid. „Mait õppis Peterburis, kus on tänu nõudlikkusele ja rangusele väga kõrge tase. Ta nägi, et see annab tulemusi, ja tahtis seda ka kodumaal rakendada.“ Kindlasti ei olnud Mait Marina sõnul pahatahtlik ega soovinud kedagi solvata. „Mait oli väga emotsionaalne inimene, ta nägi, et emotsioon kannab energiat, selle ni-

mel ta töötas ja põles. Kui ta nägi, et temaga ei tulda kaasa, lasi ta negatiivsed emotsioonid endast välja.“

Maidu looming oli tolle aja rahvatantsumaailmas väga teistsugune. „Mait leidis rahvatantsu põhisammudele omanäolise väljenduse. Mõni samm oli emotsioonist ja energiast kantult bravuursem, emotsionaalsem, liialdatuma väljendusega. Maidu loodud tantsud olid omanäolise karakteriga, neil kõigil oli kindel süžee, teema ja selle arendus,“ räägib Marina. Ja valitud muusika oli väga emotsioonirikas ning meelde jääv. „Maidul oli oskus tunnetada mitte ainult muusika rütmi, vaid ka koloriitsust ja tänu sellele on tema tantsud algusest lõpuni sisukad.“

Kuidas suhtusid vanemad koolkonnad Maidu uuenduslikku loomingusse? „Nii ja naa. Progressiivsemad arvasid, et on väga tore, et üks inimene „õmbleb“ eesti rahvatantsule uue kuue.

Oli ka neid, kes ei tahtnud uuendusi vastu võtta,“ sõnab Marina. „Mait ilmus võib-olla liiga vara siia maailma, ta oli ajast ees.“

Aastal 1988 peeti Leedus üliõpilaste tantsu- ja laulupidu Gaudeamus. „Minna olin siis tantsija. Käis kontsert ja vahetult enne tantsu „Oma õnne sepad“, mida tantsiti Mulgi kuubedes, tuli Mait Agu poiste juurde ja seletas, kes kuidas peab selleks tantsuks riietuma – mõni pidi kuue alla jätma ainult valge pluusi, mõni panema ka sinise vati. Poisid ei saanud alguses aru, miks, kuid mõistsid mõne hetke pärast, et see on ju Eesti lipp!“ meenutab Marina. „Kavas oli see tants üsna lõpus ja tantsu lõppe-des kõndisid mehed platsil viirgudesse, võtsid kuubesid ära ja platsile hakkas joonistuma Eesti lipp. See oli kõigile šokk. See oli nagu revolutsioon! Järgmisel päeval olid ka lätlastel ja leedukatel rahvuslupid väljas, need õmmeldi öösel valmis. Sinimustvalge lipp toodi seal esimest korda pärast nõukogude aega välja.“

MAIE ORAV: „Põhjamaa“ on Maidu suurim loominguline õnnestumine

„Kui tänapäeval räägitakse oskusest olla ja elada hetkes, siis Mait oskas seda juba toona. Eriti tantsu ja koreograafiaid luues oli ta vahe- tu ja siiras, valides tantsudele muusikat populaarsete lugude hul- gast,“ räägib Maidu sõber ja kolleeg, rahvatantsuansambli Tarvanpää kunstiline juht Maie Orav. „Kõige selgemini avaldus see Viru varietee folksõus, kus ta oma nägemust Eesti rahvatantsust tänapäevale lähemale tõi. Iseäranis õnnestunud oli minu arvates tema „Kaera-Jaani“ seade. Öeldakse, et iga inimese väärtus on tema sisu. Sellest Maidul puudust ei olnud.“ Maie ja Mait

kohtusid 70ndate keskpaigas Narva-Jõesuus tantsujuhtide suveseminaril, sõpradeks said nad aga väikeses Sindis baaris, kus peeti suveseminaril lõpuõhtut ja Mait Maie tantsule kutsus. „Meenub, et meie tants kasvas algsest hoost vastastikku võistle- vaks inspiratsioonitulvaks, mille käigus kadusid aeg ja ruum. Tantsuhoos tundsin, et mu parem jalg muutus järsku nagu kehapiikenduseks, sest säär käis peaaegu vastu otsaesist.“ Nii lahtist jalga pole Maie enda sõnul tantsu varem ega hiljem kogenud. „Tundus, nagu suunduksime šamanistlikusse transsi. Sellise ühisvälja kogemise hetkest, mis loob kirjeldamatu vaimse seose kahe inimese vahele, võin öelda,

et saime sõpradeks. Sõpradeks, kes mõistavad teineteist tihti ka sõnatult.“

Maie ütleb, et Maidus oli ühendunud sünnipärane tantsuaine ja tohutu töövõime. „Kunagi tuli meil juutuks, kuidas ta Leningradi kultuuriinstituudis õppides tegi tihti öötundidel iseen- daga treeningtunde, et olla igati võrd- väärne kursusekaaslastega, kelle klas- sikalise tantsu kogemused olid oman- datud juba lapseõlves.“ Maie ja Mait tegid koostööd seoses tantsupidude ja -ansamblitega. „Suurt elevust tekitasid alati Maidu loodud uued tantsud ja erakordne oli tantsupeol väljakujooni- sena loodud Eestimaa kaart. Tema tants „Põhjamaa“ on ta suurim loominguline õnnestumine, sest muusika ja koreograafia täiendavad teineteist ideaal- selt.“

Tallinna ülikoolis näeb rahvatantsuansambli Soveldaja loodud näitust Mait Agust

Tallinna ülikooli Vita õppehoone esimesel korrusel avati reedel Mait Agu sünniaastapäevale pühendatud näitus, mille koostas MTÜ Tallinna ülikooli rahvatantsuansambel Soveldaja. Näitusega avaldatakse austust selle asutajale ja tuntud tantsupedagoogile, kes puudutas ja inspireeris sõpru, kolleeg, õpilasi, õpetajaid ning muidugi ka publikut, kelleni tema looming jõudis. Väljapanekul jagatakse Maidu mõtteid oma tööst ja õpetajarollist, meenutusi ja lugusid temast ning emotsioone, mida tema õpetused või looming teda tundnud inimestes tekitanud on.

Maitu tunti kui kontrastset loo- meinimest, kelles oli nii tundlikkust ja

õrnust kui ka karmi otsekohe- susest ja kompromissitust.

Teda iseloomustasid meeletu töö- kus ja andekus ning seda saatvad tu- gevad emotsioonid. Maidu loomingut on kirjeldatud ajatu, hingemineva ja omanäolisena ning tema tantsudes on näha iseloomulikke, äratuntavat käe- kirja. Maidu kohati karmide ja nõudlike õpetusmeetodite taga oli eesmärk – motiveerida tantsijaid endast võimalikult palju andma ja tulemuse nimel pingutama.

1999. aastast antakse välja Mait Agu stipendiumi, toetamaks andekaid tudengeid ja tantsuloojaid. Tänavu pälvivad stipendiumi Anastasia Masa- lova ja Kalev Järvela.

Erki Pärnaku